

dr hab. n. med. Maria Radziwoń - Zaleska
Katedra i Klinika Psychiatryczna
Warszawski Uniwersytet Medyczny
00 – 665 Warszawa
ul. Nowowiejska 27

Dziekanat Wydziału Nauk o Zdrowiu

wpłynęło dnia 03.08.2022 r.

DUR.2-3-59/02/22

Recenzja rozprawy doktorskiej w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu mgr Sylwii Michałowskiej pt:
Psychologiczne komponenty funkcjonowania kobiet z mutacją genetyczną *BRCA1* i/lub *BRCA2* w kontekście decyzji o wykonaniu operacji profilaktycznych - mastektomii i adnektomii.

Dyscyplina Nauki o Zdrowiu

Promotor: prof. dr hab. Agnieszka Samochowiec

Współwystępowanie zaburzeń psychicznych i somatycznych jest zjawiskiem powszechnym. Dodatkowy problem stanowią zaburzenia psychiczne związane z procedurami medycznymi – w szczególności z zabiegami chirurgicznymi. Pojawiają się zaburzenia lękowe, zaburzenie obrazu własnego ciała, poczucie wstydu i zażenowania prowadzące do wycofania się z relacji społecznych, dysfunkcje seksualne itd. Większość tych opisanych sytuacji wymaga z reguły specjalistycznej pomocy psychologiczno-psychiatrycznej.

W grupie chorujących na nowotwór piersi lub jajnika około 5-10% stanowią kobiety z rozpoznaniem mutacji genetycznej, zwiększającej ryzyko zachorowania. Wśród genów odpowiedzialnych za wzrost ryzyka nowotworowego znajdują się m.in. geny *BRCA1* i *BRCA2*. Obecność mutacji w genie wiąże się z podjęciem decyzji o preferowanych formach redukcji ryzyka, wśród których znajdują się operacje profilaktyczne - mastektomia, czyli usunięcie piersi i adnektomia, polegająca na usunięciu jajników i jajowodów.

Rozwój genetyki klinicznej i onkologii a także coraz większa wiedza i świadomość w społeczeństwie powodują zwiększenie liczby badań w kierunku obecności mutacji tych genów w celach prewencyjnych.

Otrzymanie pozytywnego wyniku testu na obecność mutacji BRCA stawia kobietę przed wyborem sposobu zastosowania działań profilaktycznych, co wiąże się z potencjalnym ryzykiem pogorszenia się funkcjonowania psychicznego.

Prezentowana dysertacja zawarta jest na 170 stronach. Składa się z 6 rozdziałów (Założenia teoretyczne pracy, Metodologia badań – w tym cele pracy, pytania i hipotezy badawcze, Wyniki badań oraz Podsumowanie i Wnioski). Pracę uzupełniają: Streszczenie w języku polskim i angielskim, Spis rycin, tabel, skrótów, wykresów i załączników zawartych w tekście oraz Piśmiennictwo.

Projekt badawczy uzyskał zgodę Komisji Bioetycznej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie – w pracy nie umieszczono numeru decyzji.

W rozdziale pt: Założenia teoretyczne pracy Doktorantka w sposób bardzo szczegółowy i zrozumiały przedstawia przegląd piśmiennictwa dotyczący mutacji genetycznej BRCA, wybrane, psychologiczne aspekty postrzegania zdrowia i choroby ze szczególnym uwzględnieniem wybranych aspektów funkcjonowania psychicznego kobiet z ryzykiem nowotworowym oraz związku między cechami osobowości, umiejscowieniem kontroli zdrowia, oceną ciała, satysfakcją seksualną oraz satysfakcją ze związku. Przedstawione założenia w pełni uzasadniają potrzebę podjętych badań.

W rozdziale pt: Metodologia badań Doktorantka przedstawia motywację podjęcia prezentowanych badań.

W opisywanym materiale Doktorantka jasno sformułowała kryteria włączania i wyłączenia pacjentów z badania. W kryteriach włączających do omawianego badania Doktorantka jako jeden z warunków przedstawia: pozostawanie w

związku w ciągu ostatnich 6 miesięcy, co jest zrozumiałe ze względu na specyfikę zastosowanych w pracy testów. Ciekawym wydaje się ocena funkcjonowania psychologicznego kobiet samotnych, niebędących w związku, ich funkcjonowanie psychiczne oraz ewentualne metody pomocy psychologicznej w kontekście obecności opisywanej mutacji.

W opisie metod i narzędzi badawczych Autorka szczegółowo omawia zastosowane kwestionariusze.

Celem recenzowanej pracy jest poszukiwanie i opis określonych komponentów funkcjonowania psychologicznego kobiet z mutacją genetyczną *BRCA* oraz określenie powiązań pomiędzy danymi socjodemograficznymi, historią nowotworową w kontekście podejmowania przez nie decyzji o wykonaniu profilaktycznych zabiegów chirurgicznych - mastektomii i adneksektomii.

Cel pracy został sformułowany jasno i bardzo szczegółowo.

Wyróżniono cele szczegółowe, pytania i hipotezy badawcze.

Odnosząc się do celu głównego sformułowano podstawowe pytanie badawcze: Czy istnieją powiązania pomiędzy zmiennymi psychologicznymi kobiet z mutacją genetyczną *BRCA* i danymi socjodemograficznymi, historią nowotworową a podejmowaniem przez nie decyzji o wykonaniu profilaktycznych zabiegów chirurgicznych - mastektomii i adneksektomii?.

Badaniem objęto 310 kobiet, u których wykryto mutację genetyczną *BRCA1* i/lub *BRCA2* i które objęte były programem profilaktycznym w Międzynarodowym Centrum Nowotworów Dziedzicznych w Szczecinie. Wszystkie pacjentki posiadały osobistą i/lub rodzinną historię nowotworową a w chwili przeprowadzania badania nie doświadczały objawów mogących sugerować obecność nowotworu.

Badanie prowadzono od marca do listopada 2019 roku i miało charakter indywidualny oraz bezpośredni.

Do analiz wykorzystano następujące narzędzia badawcze:

Inwentarz Osobowości.

Wielowymiarową Skala Umiejscowienia Kontroli Zdrowia,

Skalę Oceny Ciała,

Skalę Satysfakcji Seksualnej dla Kobiet,

Kwestionariusz Dobranego Małżeństwa,

Autorską Ankietę przeznaczoną do gromadzenia danych socjodemograficznych i medycznych.

Do wykonania analizy statystycznych zastosowano pakiet IBM SPSS Statistics, wersja 25.0. Metody statystyczne zastosowane w pracy są bardzo rzetelne, z uwzględnieniem rodzaju analizowanych danych.

W pracy zawarto wyniki przeprowadzonych analiz. Uzyskane wyniki przedstawiono w sposób bardzo jasny i przejrzysty w 44 tabelach, zilustrowano 11 rycinami, ułatwiającymi ich analizę. W Dyskusji Doktorantka interpretuje otrzymane wyniki i konsekwentnie porównuje je z danymi zawartymi w piśmiennictwie.

Większość postawionych hipotez została zweryfikowana pozytywnie - w całości lub częściowo.

Przeprowadzone analizy wykazały, że istnieją związki pomiędzy cechami osobowości, umiejscowieniem kontroli zdrowia, oceną ciała, satysfakcją seksualną i satysfakcją ze związku w grupie kobiet z mutacją genetyczną *BRCA*. Uczestniczki badania z niskim poziomem neurotyzmu częściej wykonywały mastektomię, natomiast kobiety z wysokim poziomem neurotyzmu częściej decydowały się na wykonanie obu operacji. Przy niskiej ugodowości uczestniczki częściej nie wykonywały żadnej operacji lub wykonywały jedynie adneksektomię, natomiast przy wysokiej ugodowości częściej wybierały mastektomię. Kobiety z niskim poziomem sumienności częściej wykonywały adneksektomię, podczas gdy kobiety z wysokim poziomem sumienności częściej decydowały się na mastektomię lub nie wykonywały żadnej z operacji.

Na podstawie uzyskanych wyników Doktorantka formułuje 9 wniosków, które w doskonały sposób podsumowują prowadzone badanie.

Wnioski są zredagowane w sposób jasny i zrozumiały.

Piśmiennictwo zawarte w pracy składa się z 291 pozycji prac polskich i zagranicznych, zebrane jest prawidłowo, z bardzo dobrą znajomością tematu.

Praca zawiera streszczenie w języku polskim i angielskim. Streszczenie zredagowane jest prawidłowo i zachęca do zapoznania się z całością przedstawionego badania.

Na końcu pracy umieszczono kolejno: spis stosowanych skrótów, tabel, rycin oraz załączniki zawierające zastosowane kwestionariusze.

Reasumując: przedstawioną do oceny rozprawę uważam za przykład ambitnych, nowoczesnych badań, których dodatkowym atutem jest prowadzenie badań na pograniczu kilku specjalizacji: psychologii, onkologii i genetyki. W mojej ocenie wyciągnięte wnioski stanowią punkt wyjścia do prowadzenia dalszych badań.

Powyższe uwagi oraz nieznaczna liczba błędów literowych w niczym nie umniejszają wartości recenzowanej pracy.

Reasumując: przedstawioną do oceny rozprawę uważam za przykład ambitnych, nowoczesnych badań, wyciągnięte wnioski stanowią punkt wyjścia do dalszego kontynuowania projektu.

W końcowej ocenie stwierdzam, że praca doktorska mgr Sylwii Michałowskiej pt: Psychologiczne komponenty funkcjonowania kobiet z mutacją genetyczną *BRCA1* i/lub *BRCA2* w kontekście decyzji o wykonaniu operacji profilaktycznych - mastektomii i adneksektomii w pełni odpowiada warunkom określonym w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach i tytułach naukowych oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65/2003).

Wnoszę do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie wniosek o dopuszczenie mgr Sylwii Michałowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Równocześnie, biorąc pod uwagę oryginalność oraz wartość poznawczą a zwłaszcza potencjalną możliwość zastosowania praktycznego badań przedstawionych w prezentowanej rozprawie, uważam, iż w pełni kwalifikuje się do publikacji w międzynarodowym, renomowanym czasopiśmie naukowym, wnoszę o **WYRÓŻNIENIE** recenzowanej pracy.

Dr hab. n. med. Maria Radziwoń-Zaleska

3734993 | Dr hab. n. med.
MARIA RADZIWOŃ-ZALESKA
specjalista psychiatria
Radziwoń-Zaleska
- Nabele

Warszawa, 30 styczeń 2022 r.